

професор др Милан Шкулић

ДЕЦА/МАЛОЛЕТНА ЛИЦА
КАО
ПОСЕБНО ОСЕТЉИВИ
СВЕДОЦИ
У
КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

Деца - ПОСЕБНО ОСЕТЉИВИ СВЕДОЦИ

- Сведочење се састоји у узимању исказа од лица које се сматра сведоком, јер је вероватно да ће дати обавештења:
- 1) о кривичном делу и учиниоцу (објективни и субјективни елементи који се односе на предмет кривичног поступка) или
- 2) о другим чињеницама које се утврђују у поступку.

Деца - ПОСЕБНО ОСЕТЉИВИ СВЕДОЦИ

- Дете или малолетно лице
- наше законодавство
- Конвенција о правима детета
- упоредно право
- *ratio legis*

ПОСЕБНО ОСЕТЉИВИ СВЕДОЦИ

- Материјални услов за сведочење
- Материјални услов у *негативном облику*
- Ratio legis
- Могућа кумулација процесних улога
- Жртва / оштећени ...

Деца - ПОСЕБНО ОСЕТЉИВИ СВЕДОЦИ

- да ли дете може да буде сведок
- када и зашто
- општи услови
- посебна правила
- процена надлежног органа
- кога ?
- улога центара за социјални рад

ПОСЕБНО ОСЕТЉИВИ СВЕДОЦИ

Од дужности сведочења искључено су одређена лица, што значи да та лица не могу бити испитана као сведоци док се евентуално за то не испуне посебни услови.

- 1) лице које би својим исказом повредило дужност чувања тајног податка, док надлежни орган, односно лице органа јавне власти алтернативно: а) не опозове тајност податка или б) лице не ослободи дужности чувања таквог податка;*
- 2) лице које би својим исказом повредило дужност чувања професионалне тајне (верски исповедник, адвокат, лекар, бабица и др.), осим ако је ослобођено те дужности посебним прописом или изјавом лица у чију је корист установљено чување тајне;*
- 3) лице које је бранилац о ономе што му је окривљени као свом браниоцу поверио, те*
- 4) малолетно лице које, с обзиром на узраст и душевну развијеност, није способно да схвати значај права да је ослобођено од дужности сведочења, осим ако то сам окривљени захтева.*

ПОСЕБНО ОСЕТЉИВИ СВЕДОЦИ

- *Изузетно - суд може на предлог окривљеног или његовог браниоца одлучити да испита лице које је искључено од дужности сведочења, из чега произлази да су сада релативизовани сви случајеви искључења одређених лица од могућности да буду испитан и као сведоци.*
- Веома спорно... потребна велика опрезност у пракси ...

ПОСЕБНО ОСЕТЉИВИ СВЕДОЦИ

- *Законска правила о испитивању сведока*
- 1) давање пре испитивања одређених поука и упозорења сведоку, те полагање заклетве;
- 2) појединачно испитивање сведока, уз неприсуствовање осталих још неиспитаних сведока; 3) правило о примарно вербалном карактеру сведочења;
- 4) посебан начин испитивања сведока са неким телесним манама;
- 5) врста и редослед постављања питања сведоку;
- 6) забрана коришћења неких метода испитивања;
- 7) правила која се односе на суочење сведока;
- 8) правила која се односе на препознавање лица или ствари од стране сведока, те
- 9) правила испитивања посебно осетљивих сведока и заштићених сведока.

ПОСЕБНО ОСЕТЉИВИ СВЕДОЦИ

- **Забрана постављања сугестивних питања (у истрази итд.)**
- **Могуће на главном претресу приликом унакрсног испитивања сведока ....**
- **Шта је спорно у пракси ... ?**

ПОСЕБНО ОСЕТЉИВИ СВЕДОЦИ

- Сугестивна питања могу да буду:
- 1) потпуно дисјунктивна – не допуштају други одговор осим „да“ или „не“;
- 2) непотпуно дисјунктивна – не искључују и друге могућности које нису обухваћене претходном сугестијом;
- 3) експектативна (ишчекујућа) питања – која могу да буду потврдна или одречна, на пример, „Зар не, ви сте били у кући?“, односно „Зар не, ви нисте били у кући?“;
- 4) одлучна питања – на пример, „Да ли је аутомобил био плаве боје?“;
- 5) капциозна питања – у себи садрже претпоставку да је речено нешто што у ствари није исказано и
- 6) надовезујућа питања – након попуштања примарној сугестији наставља се са питањима у тако већ утврђеном правцу.

ПОСЕБНО ОСЕТЉИВИ СВЕДОЦИ

- Иако би из буквално схваћеног законског текста, могло произићи да се сведоку током унакрсног испитивања на главном претресу, могу постављати све варијанте забрањених питања, дакле и она која су обмањујућа или заснована на претпостављеном исказу, ради се само о могућности да се сведоку тада постављају питања која га наводе на одговор ...

ПОСЕБНО ОСЕТЉИВИ СВЕДОЦИ

- Неке спорне ситуације у пракси
- На пример
- Суочење ...
- Препознавање
- Човек "без пертли" ...

ПОСЕБНО ОСЕТЉИВИ СВЕДОЦИ

- Оригинарни сведоци
- Деривативни сведоци
- Сведоци по “чувењу” / “чујењу”
- Hear say witnesses
- Zeugen von Hörensagen

Доказна вредност

ПОСЕБНО ОСЕТЉИВИ СВЕДОЦИ

- *Доказна вредност исказа сведока*
- Скепса у савременом кривичном процесном праву
- Али ...
- Општа доказна правила
- Начело слободне оцене доказа
- Слободно судијско уверење
- Нису исто **лаж сведока** и неистинит исказ ...
- Колико пута човек слаже дневно, месечно, годишње ... ?

ПОСЕБНО ОСЕТЉИВИ СВЕДОЦИ

- *Заштита сведока*
- Сведок има начелно право на коректан однос према њему од стране органа кривичног поступка, а у Законику су посебно прописана и правила којима се обезбеђује заштита сведока, која постоји у *три облика*:
  - 1) основна и начелна заштита свих сведока
  - 2) заштита посебно осетљивих сведока, те
  - 3) давање статуса заштићеног сведока.

ПОСЕБНО ОСЕТЉИВИ СВЕДОЦИ

- *Посебно осетљиви сведоци*
- Статус посебно осетљивог сведока орган поступка може по службеној дужности или на захтев странака, односно самог сведока, одредити сведоку који је посебно осетљив с обзиром на:
  - 1) узраст,
  - 2) животно искуство,
  - 3) начин живота,
  - 4) пол,
  - 5) здравствено стање,
  - 6) природу, начин или последице извршеног кривичног дела, односно
  - 7) друге околности случаја.
- Да се није мало претерало ... нпр. Шта би спадало у *друге околности случаја* .... ?

ПОСЕБНО ОСЕТЉИВИ СВЕДОЦИ

- **КАКО ДА ЗАШТИТА СВЕДОКА,
ПОДРШКА И СЛ., НЕ ПРЕРАСТЕ У
ЗАБРАЊЕНУ ПРИПРЕМУ СВЕДОКА
...?**
- **Повезано са адверзијалном
конструкцијом главног претреса**
- **На пример, један разлог за
притвор ...**

ПОСЕБНО ОСЕТЉИВИ СВЕДОЦИ

- Решење о одређивању статуса посебно осетљивог сведока доноси:
  - а) јавни тужилац,
  - б) председник већа или
  - в) судија појединац.
- Да ли је спорно ако решење донесе јавни тужилац ?
- Испитивање у истрази без субјеката у функцији одбране ...
- Како избећи могуће злоупотребе ?
- Против решења којим је усвојен или одбијен захтев да се сведоку одреди статус посебно осетљивог сведока није дозвољена посебна жалба.

ПОСЕБНО ОСЕТЉИВИ СВЕДОЦИ

- Постављање пуномоћника
- Ко може да буде пуномоћник ...
- Питања преко органа поступка
- Да ли су забрањена сугестивна питања ?
- Посебна опасност од сугестије када се ради о деци и уопште малолетним лицима ...

ПОСЕБНО ОСЕТЉИВИ СВЕДОЦИ

- помоћ психолога, социјалног радника или другог стручног лица
- Ако орган поступка одлучи да се посебно осетљиви сведок испита употребом техничких средстава за пренос слике и звука, испитивање се спроводи без присуства странака и других учесника у поступку у просторији у којој се сведок налази...
- (не)посредност ...
- Фактички
- процесно

ПОСЕБНО ОСЕТЉИВИ СВЕДОЦИ

- Посебно осетљиви сведок не може бити суочен са окривљеним, осим ако нису кумулативно испуњена два услова:
- 1) потребно је да сам окривљени захтева суочење, те
- 2) неопходно је да орган поступка дозволи суочење, водећи рачуна о степену осетљивости сведока и о правима одбране.
- Ratio legis
- Није ефикасно, а трауматизирајуће је ...

ПОСЕБНО ОСЕТЉИВИ СВЕДОЦИ

- Посебна заштита малолетних лица оштећених одређеним кривичним делима
- Да ли је тај део ЗМ неопходан, с обзиром на правила ЗКП-а
- Погрешан наслов закона ...
- Не кривичноправна заштита, већ заштита у кривичном поступку и од кривичног поступка...
- Ratio legis
- Остаје, али модификован ...

ПОСЕБНО ОСЕТЉИВИ СВЕДОЦИ

- Која кривична дела
- осврт на нека кривична дела
- насиље у породици
- силовање
- запуштање и злостављање малолетног лица
- Таксативно набрајање
- Лимитативно или ...
- исто лице може истовремено бити *пасивни субјект кривичног дела и оштећени*, али да то не мора увек да буде случај ...
- Кривична дела са елементима насиља ...
- Минимизирање секундарне виктимизације ....

ПОСЕБНО ОСЕТЉИВИ СВЕДОЦИ

- Обавезна специјализација
- Формална специјализација
- *Ratio legis*
- Процесне консеквенце

ПОСЕБНО ОСЕТЉИВИ СВЕДОЦИ

- 1) правило о обавезној стручној асистенцији таквом саслушању;
- 2) број саслушања у истом кривичном поступку;
- 3) саслушање путем аудио-видео линка; те
- 4) процесна могућност за саслушање ван суднице.

ПОСЕБНО ОСЕТЉИВИ СВЕДОЦИ

Суочење

Један пример из праксе ...

Формално могуће, али у пракси ...

Зашто, када и како ?

Пуномоћник од првог саслушања
окривљеног ...

Грешка у закону ...

ПОСЕБНО ОСЕТЉИВИ СВЕДОЦИ

- **Исказ као не само правна, већ**
- **Значајна психолошка категорија**
- **Опажање**
- **Памћење**
- **Репродукција**
- **Припрема за узимање исказа ...**
- **Школски психолози ...**
- **Дете као отац човека ...**

професор др Милан Шкулић
Правни факултет
Универзитета у Београду

ХВАЛА НА ПАЖЊИ